

ПЕРЕТИН ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ ЧЕРЕЗ КОНТРОЛЬНІ ПУНКТИ В'ЇЗДУ-ВИЇЗДУ

МОНІТОРИНГОВИЙ
ЗВІТ

лютий-грудень

2018

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
	МЕТОДОЛОГІЯ	3
	КОРОТКИЙ ОГЛЯД	4
1	ДЕМОГРАФІЯ РЕСПОНДЕНТІВ	5
2	МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ПОВЕРНЕННЯ	7
3	ПРИЧИНИ, ЧАСТОТА ТА ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕТИНУ	8
4	ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ	17
5	НЕМОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕТИНУ	21
	СПОСТЕРЕЖЕННЯ	22
	РЕКОМЕНДАЦІЇ	27
	ДОДАТОК. ПЕРЕТИН ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ В ПЕРІОД З ЛЮТОГО ПО ГРУДЕНЬ 2018	27

ВСТУП

Цей звіт містить інформацію, зібрану в період з лютого по грудень 2018 року Благодійним Фондом «Право на захист» в рамках опитування на п'яти контрольних пунктах в'їзду-виїзду (КПВВ) на неконтрольованій Урядом України території (НКУУТ), що регулярно проводиться з червня 2017 року. Опитування є частиною моніторингу порушення прав населення, що постраждало від конфлікту, та проводиться у рамках проекту «Адвокація, захист та правова допомога внутрішньо переміщеним особам України», що реалізується БФ «Право на захист» за підтримки Агентства ООН у справах біженців (UNHCR). Мета опитування – вивчити причини та проблеми осіб, які подорожують між НКУУТ і територіями,

контрольованими Урядом України (КУУТ), а також умови та ризики, пов'язані з перетином лінії зіткнення через КПВВ. Протягом звітного періоду респонденти відчували сезонні зміни погоди, які суттєво вплинули на умови перетину. Перша половина 2018 року відзначилася тимчасовими обмеженнями руху через КПВВ «Майорське» з боку КУУТ у зв'язку з поліцейською операцією в лютому та більш інтенсивними обстрілами поблизу лінії зіткнення в травні. На результати опитування в другій половині року вплинуло проведення реконструкції на всіх п'яти КПВВ. Попри тимчасові незручності, що спричиняє процес реконструкції, кінцевий результат приносить позитивні зміни.

КПВВ «Гнучове»

МЕТОДОЛОГІЯ

Цей звіт ґрунтується на опитуванні осіб, які перетинають лінію зіткнення через п'ять КПВВ, що діють у Донецькій (Майорське, Мар'їнка, Гнучове та Новотроїцьке) і Луганській (Станиця Луганська) областях. Важливо зазначити, що результати опитування не можуть бути екстрапольовані на всіх, хто перетинає лінію зіткнення, але допомагають виявляти потреби й тенденції, а також забезпечувати доказову базу для адвокаційної діяльності. Цей етап опитування тривав з 2 лютого по 26 грудня 2018 року. Дані опитування, зібрані в січні, не були включені у цей звіт, оскільки анкета та підхід до аналізу даних були

змінені в лютому з метою збору більш точної інформації. Звіт містить дані, що були зібрані під час щотижневих регулярних візитів до кожного з п'яти зазначених КПВВ (438 візитів протягом одинадцяти місяців). Методика збирання даних була однаковою на всіх КПВВ. Представники БФ «Право на захист» опитували цивільних осіб на КПВВ у чергах до або з КУУТ. Опитування проводилося анонімно й на добровільних засадах. Усі опитані були проінформовані щодо мети опитування. Опитування проводилося у формі особистих інтерв'ю з людьми віком від 18 років. Монітори підходили до кожної четвертої людини в черзі з

проханням пройти опитування. Якщо людина відмовлялася брати участь в опитуванні, монітори опитували наступну четверту людину в черзі. Монітори жодного разу не перетнули «нульовий блокпост» до НКУУТ. Оскільки монітори опитували людей ще в процесі перетину лінії зіткнення, було б недоцільно питати про час, витрачений на цей перетин. Натомість, до опитувальника було включене питання про попередній досвід перетину лінії зіткнення. Для кращого розуміння тенденцій використовувалась загальна статистика Державної прикордонної служби України (ДПСУ)¹.

¹ Загальна статистика Державної прикордонної служби України – <https://goo.gl/TZbU8c>

КОРОТКИЙ ОГЛЯД

- Статистика ДПСУ¹ демонструє постійне щорічне зростання кількості перетинів лінії зіткнення: 2016 (8.569 мільйонів), 2017 (11.842 мільйонів) та 2018 (13.620 мільйонів).
- Реконструкція, сезонні зміни погоди та режимів роботи КПВВ є ключовими факторами, що впливають на процес перетину.
- На причини перетину лінії зіткнення суттєво впливали адміністративні навантаження, встановлені Урядом України. Масові призупинення соціальних виплат, що розпочалися в травні 2018 спонукали тисячі людей до поїздок через лінію зіткнення.
- Станція Луганська, єдине КПВВ у Луганській області, є одним з найбільш завантаженим серед п'яти.

Навіть попри те, що реконструкція, ініційована та профінансована обласними адміністраціями, значно збільшила пропускну спроможність, відкриття ще одного КПВВ у області залишається пріоритетним питанням.

- Так само, як і в 2017 році, тривале очікування у чергах залишалося одним з найбільш поширених чинників занепокоєності серед зазначених респондентами. Інші поширені проблеми переважно стосувалися інфраструктури: поганий стан доріг, пішохідної зони або мосту; проблеми з умовами очікування та необхідність проходити велику відстань. Крім того, на КПВВ відсутні обладнані автобусні станції: місця для

очікування та розклади руху автобусів відсутні на всіх КПВВ окрім Станції Луганської.

- Реконструкція кожного з п'яти КПВВ розпочалася в другій половині 2018 року. Це суттєво покращило ситуацію на КПВВ «Мар'їнка», «Новотроїцьке» та «Станція Луганська», де роботи почалися раніше, знизивши рівень занепокоєння.
- Попри регулярні повідомлення про випадки обстрілів поблизу КПВВ, рівень занепокоєння щодо них був відносно низьким на всіх КПВВ, крім КПВВ «Майорське». Монітори БФ «Право на захист» зазначили, що за цей час люди настільки звикли до обстрілів, що майже не реагують на такі випадки.

КПВВ «Станція Луганська»

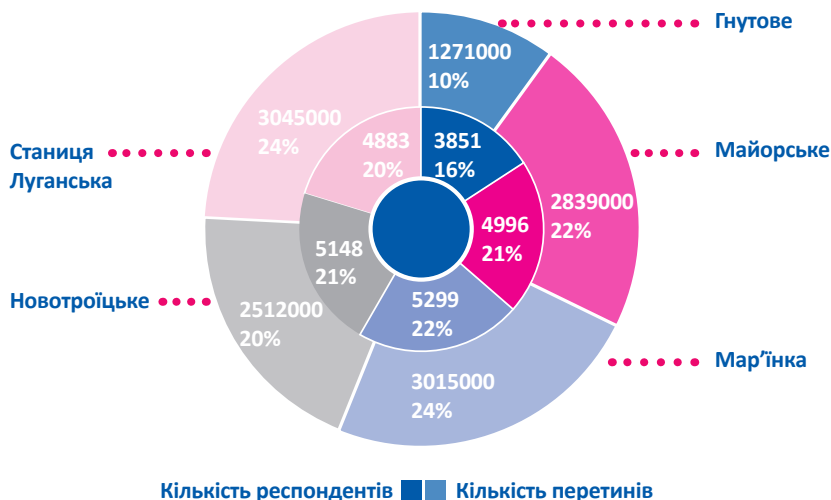
1 ДЕМОГРАФІЯ РЕСПОНДЕНТІВ

Протягом звітного періоду співробітники БФ «Право на захист» опитали **24,177** осіб, які перетинали лінію зіткнення. Співвідношення кількості опитаних було приблизно пропорційним кількості перетинів на кожному КПВВ. 50.1% опитувань було проведено з людьми, які прямували на НКУУТ, 49.9% респондентів їхали на КУУТ.

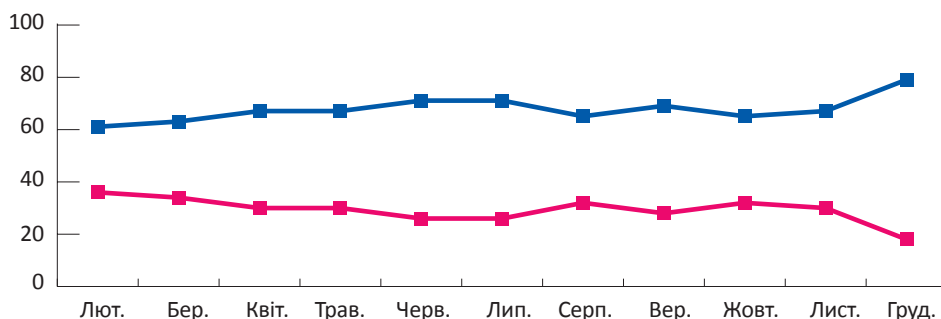
Більшість опитаних були жіночої статі (65%). Співвідношення за статтю було відносно стабільним у кожному місяці попри незначні коливання протягом періодів відпусток або свят. Цікаво зазначити, що відповідно до *Графік 14*, респонденти чоловічої статі зазначали навідування родичів у ці періоди дещо рідше, ніж жінки.

Вікове співвідношення також залишалось доволі схожим протягом усього періоду проведення опитування: більшість опитаних становили люди похилого віку. Це пов'язано з адміністративними процедурами, які мають подолати особи, зареєстровані на НКУУТ, для отримання пенсій. Низька кількість респондентів молодшого віку демонструє, що вони мають менше причин перетинати лінію зіткнення. Варто зазначити, що частка респондентів молодшого віку зростала у літні місяці (кількість респондентів, що їхали у відпустку в цей період різко

■ **ГРАФІК 1**
КІЛЬКІСТЬ РЕСПОНДЕНТІВ

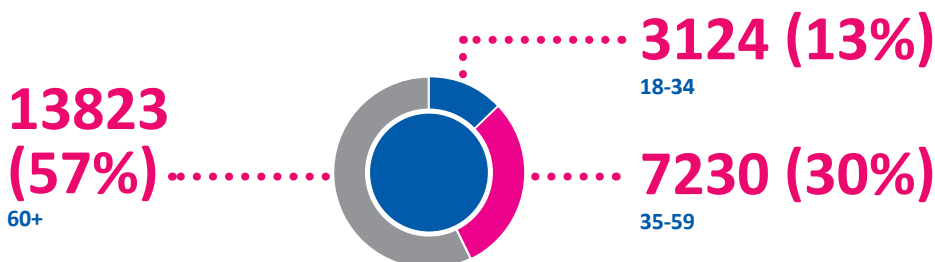

■ **ГРАФІК 2**
СПІВВІДНОШЕННЯ ЗА СТАТТЮ (В ДИНАМІЦІ)

■ **Жінки - 15799**   ■ **Чоловіки - 8378**

■ **ГРАФІК 3**
ВІК РЕСПОНДЕНТІВ

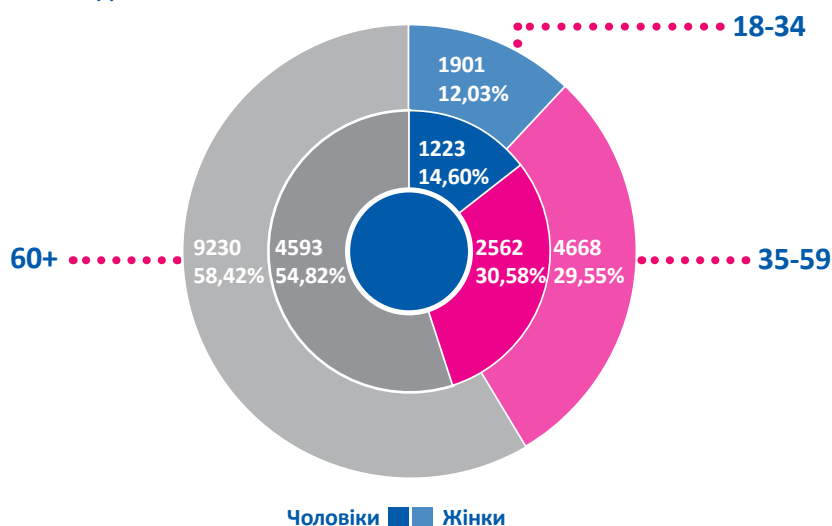

«Там (на НКУУТ) стоїш чекаєш, тут (на КУУТ) стоїш чекаєш, в банку ще ці черги. Не життя, а вічне очікування», – Лариса, близько 60 років, КПВВ «Майорське».

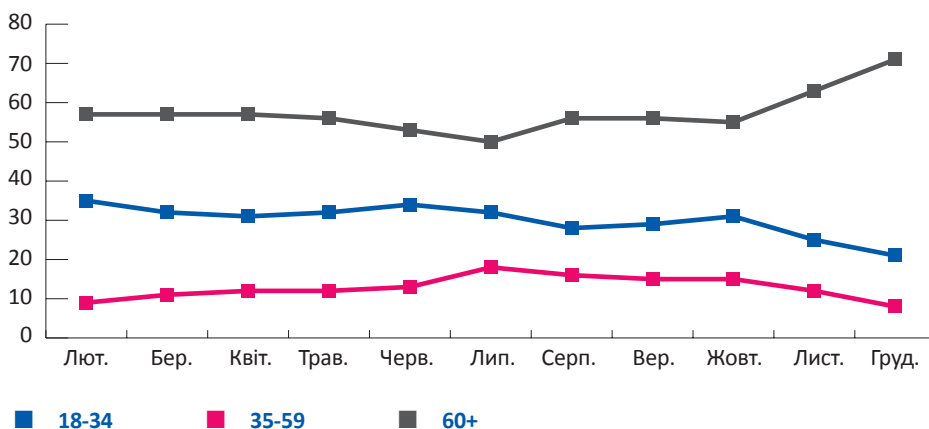
зростала – *Графік 15*), тоді як в період зимових свят подібних тенденцій не спостерігалось, ймовірно, через його нетривалість та складні погодні умови. Кількість респондентів, старших за 60 років, навпаки, зростала у листопаді та грудні. Втім, зростання в цій віковій групі найімовірніше було обумовлено високою кількістю осіб, що намагаються уникнути призупинення пенсій аніж святковим періодом (частка тих, хто навідував родичів або їхав у відпустку, залишалася відносно низькою – *Графік 15*).

Лише 7% респондентів подорожували з дітьми, переважно аби навідати родичів. Очевидно, що особи мають менше причин або можливостей перевозити дітей через лінію зіткнення, що може бути пов'язано з ризиками безпеки, невідповідними умовами перетину та додатковими вимогами для перетину з дітьми (довіреність від одного чи обох батьків).

ГРАФІК 4
СПІВВІДНОШЕННЯ ЗА ВІКОМ І СТАТТЮ

ГРАФІК 5
ВІКОВЕ СПІВВІДНОШЕННЯ (В ДИНАМІЦІ)

2 МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ПОВЕРНЕННЯ

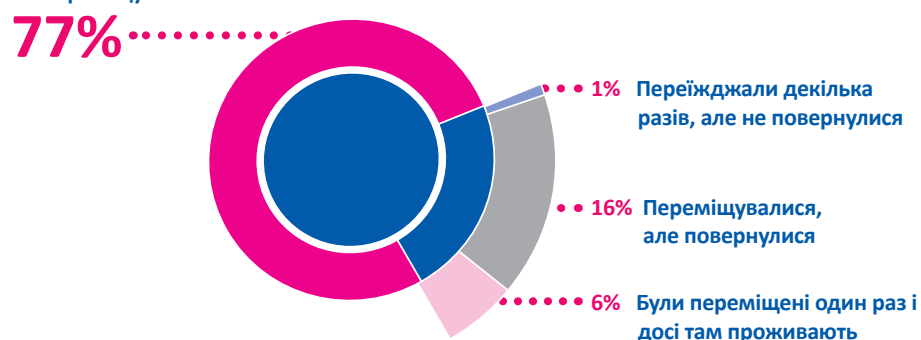
Лише 11% респондентів вказали, що на момент проведення опитування постійно проживали на КУУТ. Це вказує на те, що мешканці КУУТ мають значно менше причин подорожувати через лінію зіткнення, тоді як мешканці НКУУТ мусять вирішувати проблеми, пов'язані з державними, юридичними або банківськими послугами, що неможливо або дуже складно вирішити на НКУУТ. Імовірно, що зниження адміністративних навантажень на мешканців НКУУТ призвело б до суттєвого зниження потоку людей через КПВВ.

95% від усіх респондентів проживали на НКУУТ до початку конфлікту. Цікаво зазначити, що серед 1181 осіб (5% від усіх респондентів) які вказали, що проживали на КУУТ до початку конфлікту, більше половини (722 особи) були опитані на КПВВ «Станиця Луганська». До того ж, лише на цьому КПВВ значна частка мешканців КУУТ (194 особи) серед причин перетину назвала роботу, тоді як опитані в Донецькій області переважно їздили навідувати родичів. За спостереженнями моніторів, такі показники частково пояснюються ситуацією з працевлаштуванням в Луганській області, яка спонукає людей шукати можливостей у великих містах, що переважно розташовані на НКУУТ.

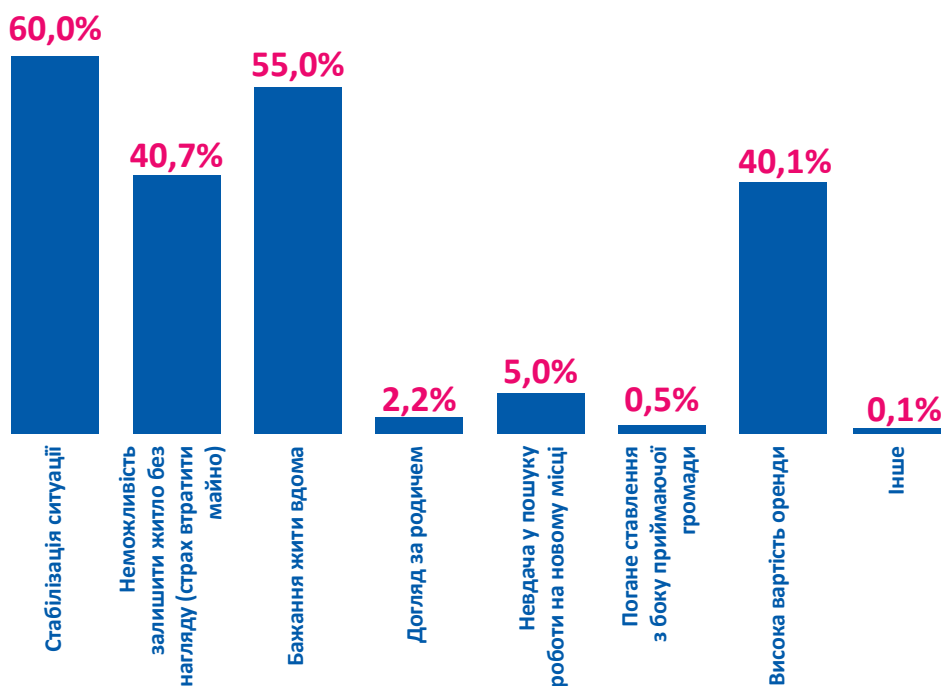
77% опитаних стверджували, що не змінювали місце свого проживання внаслідок конфлікту, тож кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) серед респондентів є низькою. Цікаво, що невелика частина респондентів (195 осіб) змінила місце свого проживання з причин, не пов'язаних з конфліктом. Важливо зазначити, що це співвідношення не може бути екстрапольоване на все населення

■ ГРАФІК 6
ПЕРЕМІЩЕННЯ

Не переміщувались

■ ГРАФІК 7
ПРИЧИНИ ПОВЕРНЕННЯ (% ВІД «ПЕРЕМІЩУВАЛИСЯ, АЛЕ ПОВЕРНУЛИСЯ») ²

регіону, оскільки опитування не містить відповідей ВПО або мешканців НКУУТ які не подорожують через офіційні КПВВ або взагалі.

Респонденти, які були переміщені внаслідок конфлікту, але пізніше повернулися, називали різні причини: безпечність, економічний та психологічний стан. Найбільш поширеними причинами повернення були стабілізація ситуації (2261 особа),

бажання проживати вдома (2073 особи), страх покинути житло через можливу втрату майна (1533 особи) та висока вартість оренди (1511). Три респондента повернулися з інших причин: двоє були студентами, які не змогли вступити в університети на КУУТ. Ще одна була жінкою похилого віку, яка повернулася тому, що почувалася тягарем для своїх родичів.

² Респонденти могли вказати декілька причин повернення.

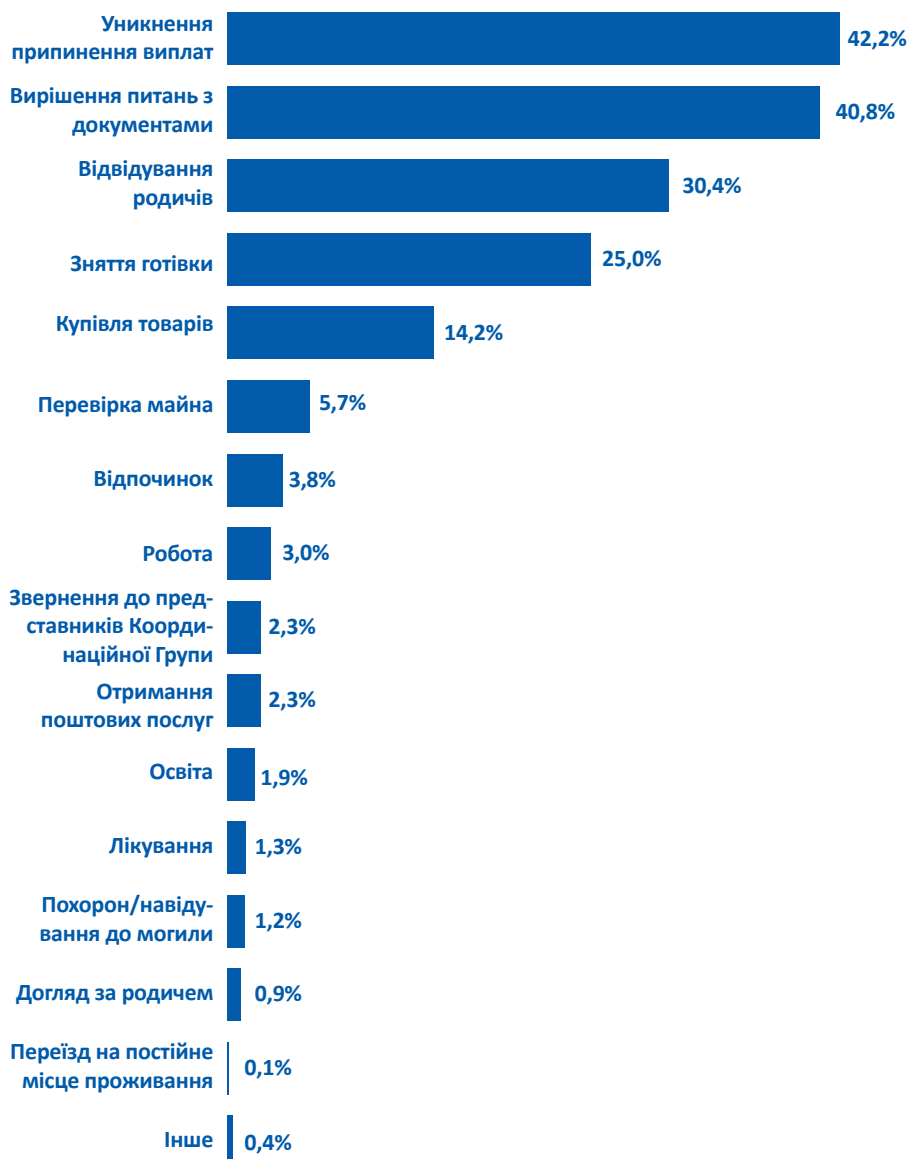
3. ПРИЧИНИ, ЧАСТОТА ТА ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕТИНУ

3.1. Причини перетину лінії зіткнення

Загалом, найбільш поширеними причинами перетину були уникнення призупинення соціальних виплат та пенсій внаслідок відсутності на КУУТ понад 60 днів, вирішення проблем з документами, навідування родичів, зняття готівки та купівля товарів. Варто звернути увагу на те, що деякі причини були відносно постійними, тоді як на інші сильно впливали сезонні зміни (відпустки) або адміністративні труднощі (вирішення проблем з документами, уникнення призупинення виплат тощо).

Лише 20 осіб протягом одинадцяти місяців звітного періоду стверджували, що перетинали лінію зіткнення з метою переїзду на постійне проживання. Загалом, ознак масового повернення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) чи активного переміщення не спостерігається.

■ ГРАФІК 8
ПРИЧИНИ ПЕРЕТИНУ

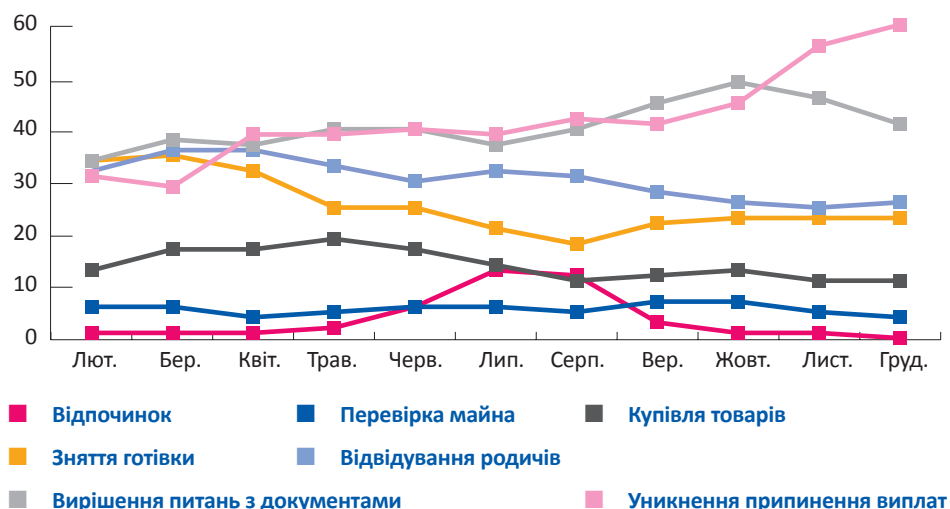

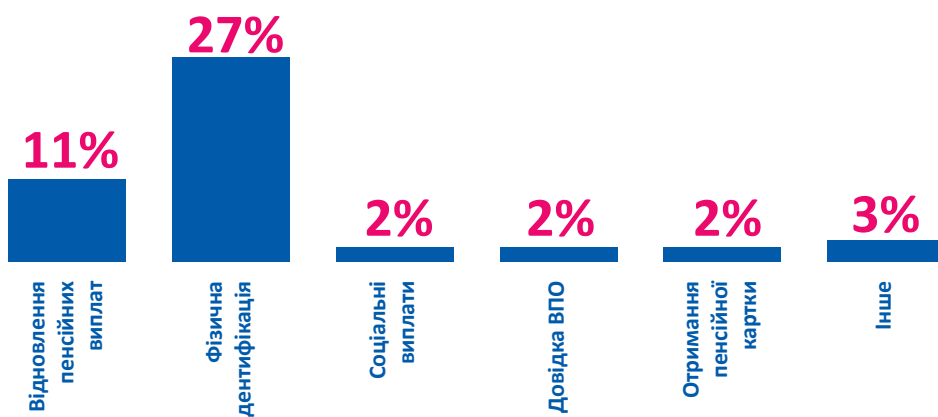
Серед численних проблем з документами, проходження фізичної ідентифікації та відновлення пенсійних виплат вказувалися найчастіше. Кількість осіб, що подорожували задля відновлення пенсійних виплат, поступово зростала до вересня, особливо після масових призупинень, що почалися в травні. Як наслідок, частка осіб, що перетинали лінію зіткнення аби пройти фізичну ідентифікацію також зростає. Серед інших, проблем вказувалися отримання паспорту (внутрішнього чи паспорту громадянина України для виїзду за кордон), вклеювання фотографії по досягненню 25 або 45 років, отримання свідоцтва про народження або смерть та отримання довіреності.

98% респондентів, які вказували купівлю товарів серед причин перетину були мешканцями НКУУТ. Це може, свідчити про дефіцит певних товарів та/або вищі ціни на НКУУТ. Протягом усього періоду проведення опитування, продукти харчування залишалися найбільш затребуваним товаром. Серед інших товарів респонденти переважно вказували побутові прилади.

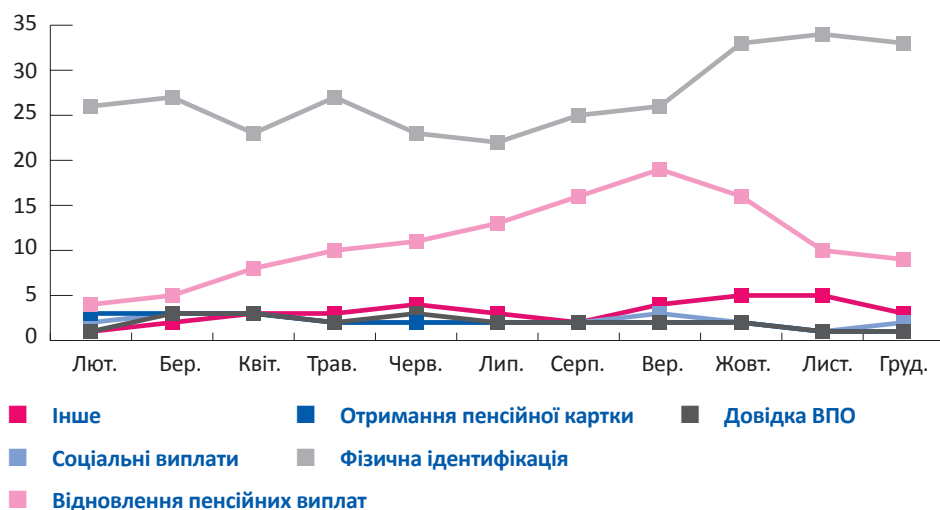
ГРАФІК 9
ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ПЕРЕТИНУ В ДИНАМІЦІ
(% ВІД УСІХ РЕСПОНДЕНТІВ В ЦЬОМУ МІСЯЦІ)

ГРАФІК 10
ВИДИ ПИТАНЬ З ДОКУМЕНТАМИ (% ВІД УСІХ РЕСПОНДЕНТІВ)

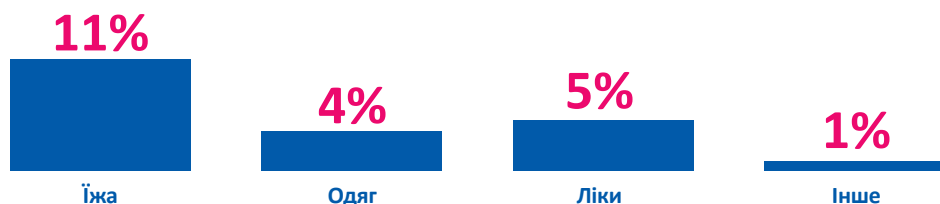

ГРАФІК 11
ВИДИ ПИТАНЬ З ДОКУМЕНТАМИ (% ВІД УСІХ РЕСПОНДЕНТІВ В ЦЬОМУ МІСЯЦІ)

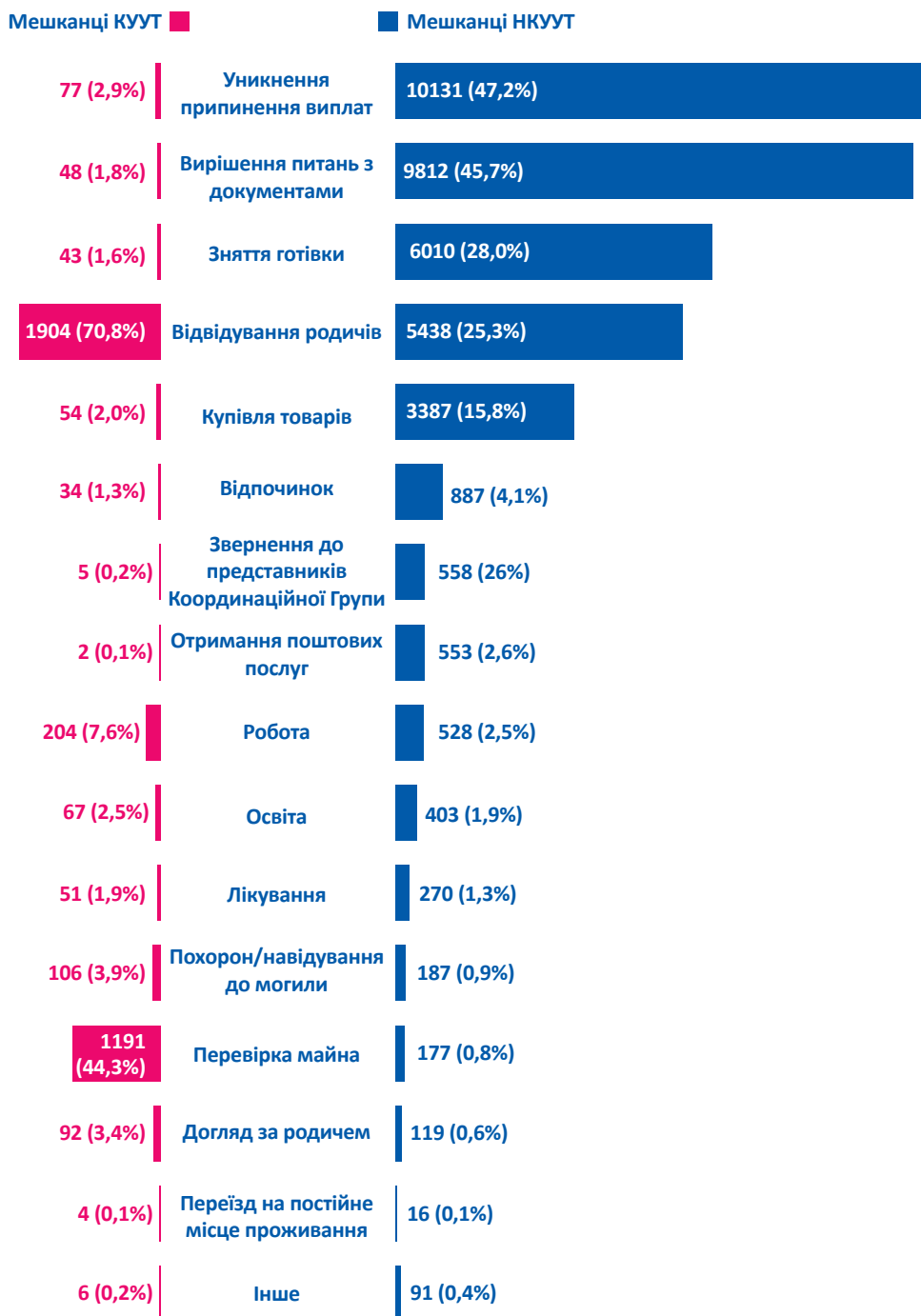

Причини перетину мешканців КУУТ та НКУУТ були дуже різними. Мешканці КУУТ переважно навідували родичів та перевіряли майно за власним бажанням, тоді як мешканці НКУУТ мали більш вагомі причини для подорожей. Так, мешканці НКУУТ перетинали лінію зіткнення задля уникнення припинення виплат через відсутність на КУУТ понад 60 днів, вирішення проблем з документами, зняття готівки, навідування родичів та купівлі товарів³. Як було зазначено раніше, це пов'язано з вимогами українського законодавства щодо отримання пенсій та соціальних виплат мешканцями НКУУТ. Варто підкреслити, що частка мешканців КУУТ, що подорожували з причин, пов'язаних з роботою, була відносно високою (7.6% від усіх респондентів що проживали на КУУТ під час проходження опитування). Як пояснювалося вище, більшість таких респондентів походили з Луганської області.

■ **ГРАФІК 12**
ТОВАРИ, ЯКІ КУПУЮТЬ (% ВІД УСІХ РЕСПОНДЕНТІВ)

■ **ГРАФІК 13**
ПРИЧИНИ ПЕРЕТИНУ (ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ)⁴

³ Респонденти могли вказати декілька причин своєї подорожі. Відсоток розраховувався від загальної кількості людей, які вказали КУУТ або НКУУТ (відповідно) місцем постійного проживання на момент проведення опитування.

⁴ Респонденти могли вказати декілька причин своєї подорожі.

«6 годин простояли в черзі. Змерзли. Стояли там як пінгвіни на крижині. Жінка позаду попросила схвати обличчя в мою куртку. А що, нехай гріється, та й мені тепліше. Інша жінка скаржилася, що в неї спина замерзла. Сусідка їй дала рюкзак погрітися. Так і вдягали його по черзі», – жінка пенсійного віку, КПВВ «Станиця Луганська».

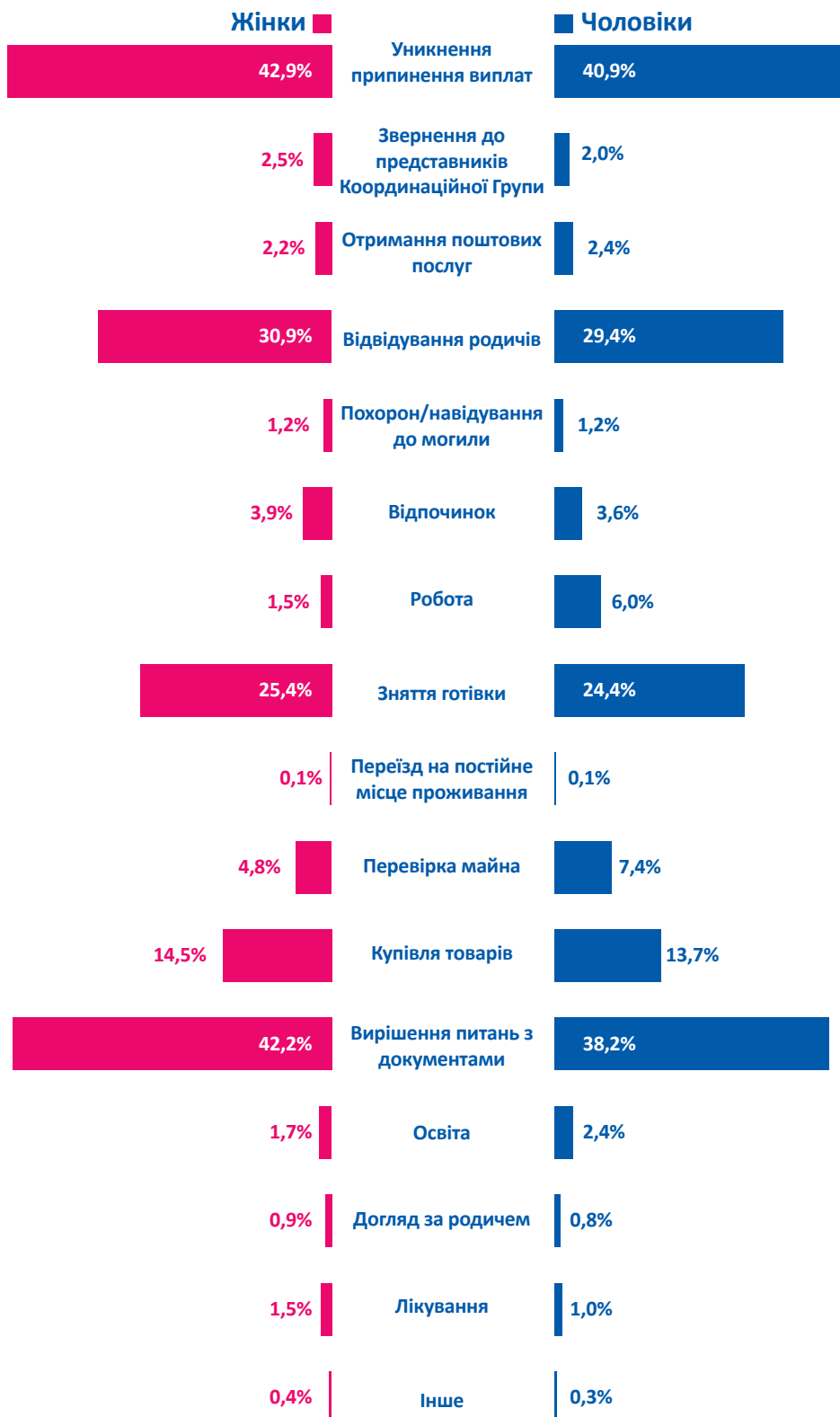
Причини перетину майже не відрізнялися у співвідношенні за статтю. Втім, респонденти чоловічої статі подорожували дещо частіше з причин, пов'язаних з роботою та навчанням, а також перевіряли майно. Жінки, в свою чергу, дещо частіше вирішували адміністративні питання та навідували родичів.

Зміни в динаміці були також дуже схожими серед жінок та чоловіків. Лише у періоди сезонних свят або адміністративних ускладнень жінки зазначали відвідування родичів та розв'язання проблем з документами дещо частіше.

Певна річ, причини перетину також варіювалися залежно від вікової групи. Більшість респондентів у віці 18-34 років навідували родичів. Багато респондентів молодшого віку також їздили у відпустки влітку, тоді як респонденти, старші за 60 років, майже ніколи не зазначали відпочинок серед своїх причин. Очікувано, респонденти в наймолодшій віковій групі частіше подорожували з причин, пов'язаних з роботою та навчанням.

Респонденти, старші за 60 років, найбільше уражені адміністративними обтяженнями. Навіть попри те, що вони найбільше страждають через багатогодинне очікування в чергах, вони залишаються найбільшою категорією респондентів. Їхні причини перетину зазвичай не дозволяють скасувати або перенести поїздку, навіть через травму або хворобу.

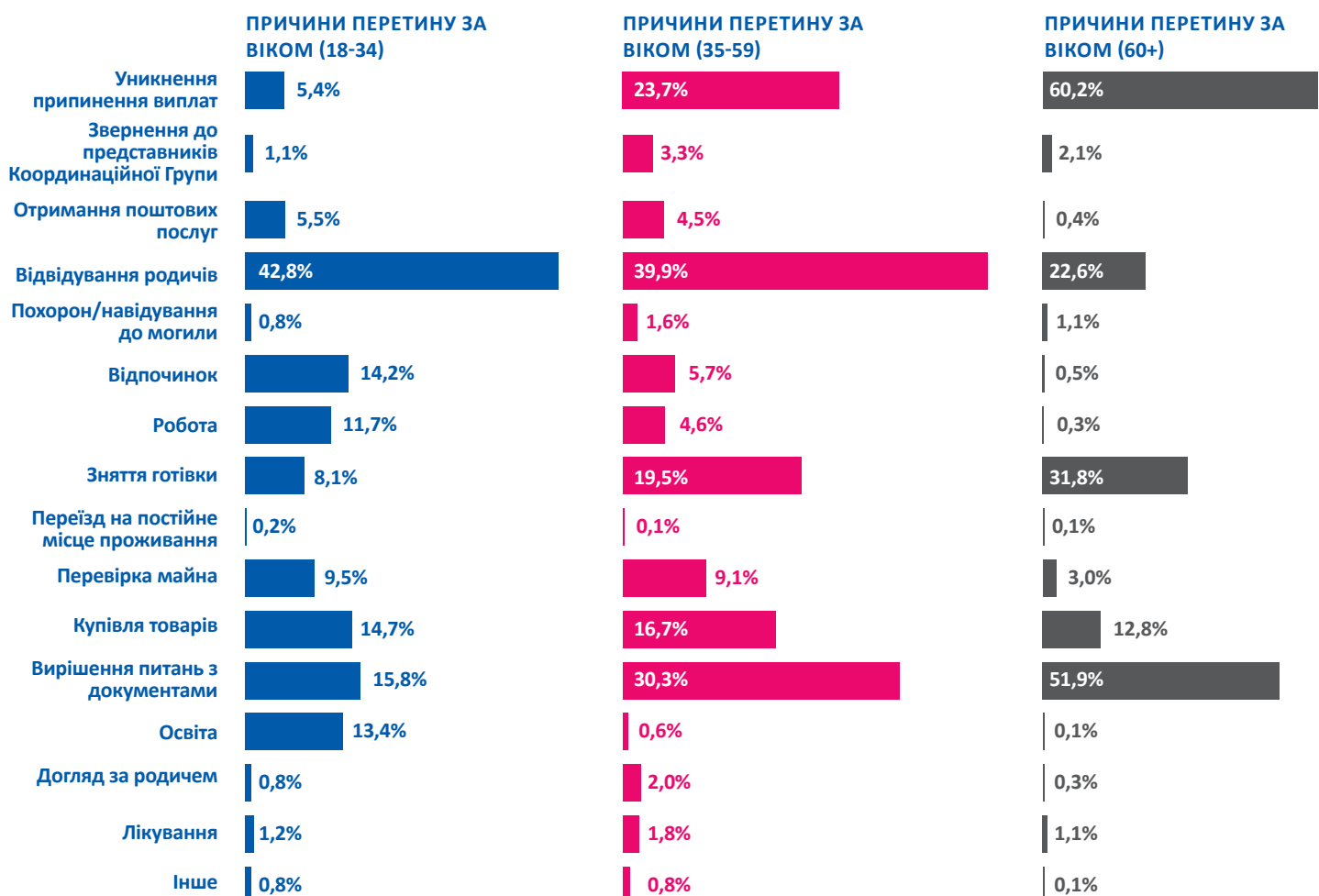
■ **ГРАФІК 14**
ПРИЧИНИ ПЕРЕТИНУ (ЗА СТАТТЮ)

«На КПВВ «Новотроїцьке» нещодавно трапилася ситуація, яка вимагала особливої педантичності та оперативності. Всі, кому доводилося користуватися послугами місцевого автобуса, знають, що сходинки там досить високі. Одна з жінок, спускаючись, на виході пошкодила ногу. Вона поривалася все-таки встати та розв'язати свої проблеми самостійно. Метою цієї жінки було пройти процедуру фізичної ідентифікації, необхідну для отримання пенсії надалі. Однак, біль був нестерпним... Я попросив про допомогу медиків з дружньої організації *Première Urgence Internationale* (PUI постійно присутні на КПВВ) приїхати на місце події. За їх висновками, травма була серйозна – перелом стопи. Очевидно, що жінка потребувала госпіталізації. Але настрої її був дуже бойовий, вона збиралася пройти ФІ у будь який спосіб. Не залишалось нічого іншого, як просити медиків підвезти нас з нею до мобільного відділення «Ощадбанку». Саму процедуру ФІ проходили частково в кареті медиків. Я допомагав фотографувати жінку, і щиро дякую працівникам «Ощадбанку», які пішли на поступки в цій непростій ситуації.

У якийсь момент я подумав, що травмована жінка набагато більше переживає про пенсійне питання, ніж про власне здоров'я. На щастя і завдяки небайдужості оточуючих, всі справи вдалося владати дуже швидко. Жінка заспокоїлася, пенсійне питання було закрито. А я був спокійний, оскільки надалі на неї чекала госпіталізація і допомога медиків, від якої відмовитися вона вже не могла. Попереду – довгий період реабілітації, бажаю жінці якнайшвидшого одужання, а всім іншим – трохи більше уважності».

■ ГРАФІК 15⁶

⁶ Респонденти могли вказати декілька причин своєї подорожі.

3.2. Частота та тривалість перетину

«До 2014 року дорога до моїх родичів у Краматорську займала орієнтовно годину. Зараз я витрачаю від 3 до 5. Ми там (на НКУУТ) живемо наче в резервації. Такій самій, як резервації для індіанців в Америці. Так і ми. Нікому ми не потрібні», – чоловік з Горлівки, понад 60 років. КПВВ «Майорське».

Більшість респондентів (65%) стверджували, що подорожують через лінію зіткнення раз на квартал. Найбільш помітною є різниця у частоті перетинів між віковими групами. Оскільки респонденти, старші за 60 років переважно подорожують аби дотримуватися дозволеного терміну відсутності на КУУТ (60 днів), більшість з них (76%) перетинають лінію зіткнення щонайменше раз на квартал. Молодші респонденти, які не мають потреби дотримуватися таких вимог та планують подорожі за власними розкладами, не прив'язані до жодної конкретної частоти.

Оскільки люди проходять опитування в процесі перетину лінії зіткнення, питання про тривалість стосуються попереднього перетину.

84% від усіх респондентів стверджували, що вже перетинали лінію зіткнення у 2018 році (окрім січня). Найчастіше респонденти відповідали, що витратили 2-3 (41%) або 4-5 (42%) годин на перетин лінії зіткнення.

Попри те, що більшість респондентів витрачали 2-5 годин протягом усіх одинадцяти місяців, саме співвідношення було вельми динамічним. На нього суттєво впливали сезонні зміни, реконструкція КПВВ тощо.

■ **ГРАФІК 16**
ЧАСТОТА ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ

18-34

35-59

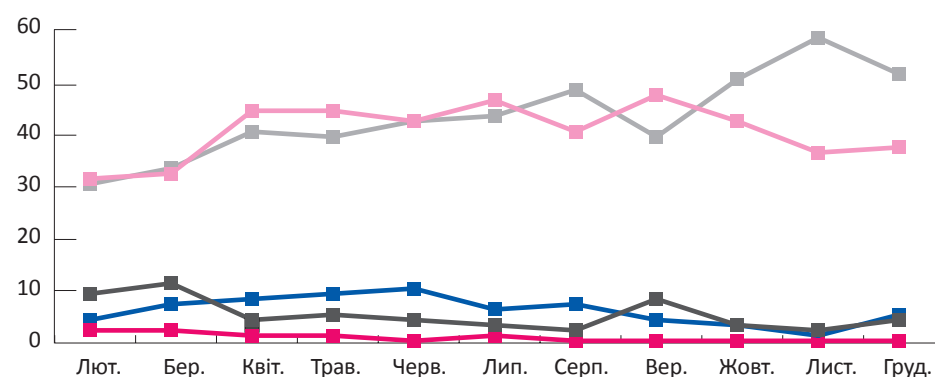

60+

■ Щодня ■ Щотижня ■ Щомісяця
■ Щокварталу ■ Раз на півроку або рідше ■ Вперше

■ **ГРАФІК 17**
ТРИВАЛІСТЬ ПОПЕРЕДНЬОГО ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ⁶

■ Менше 1 години ■ 1-2 години ■ 2-3 години
■ 4-5 годин ■ 5+ годин

⁶ Цей та наступні графіки містять відповіді про попередній досвід перетину протягом звітного періоду.

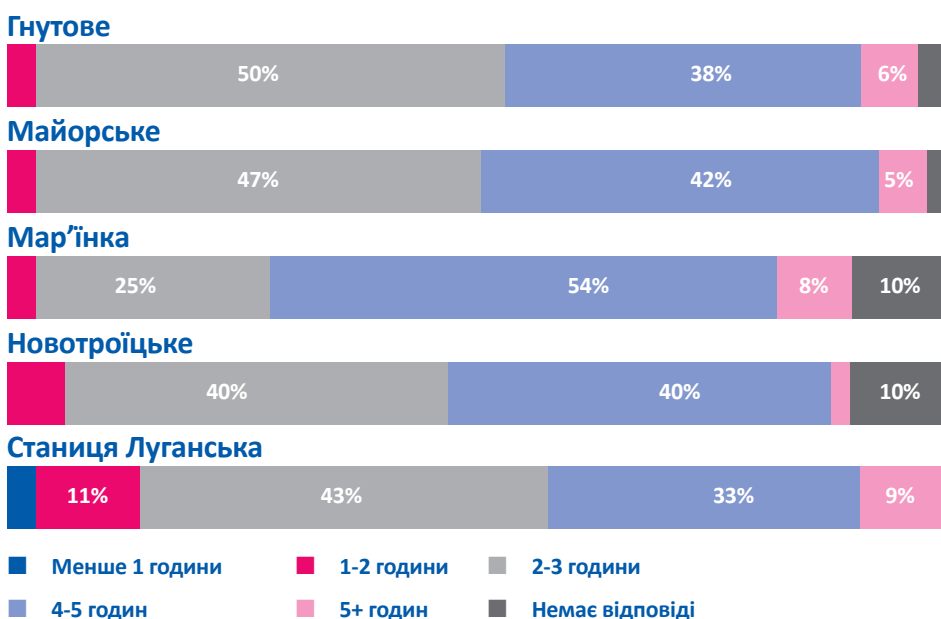

Тенденції на кожному КПВВ також помітно відрізнялися. Найвища середня частка респондентів, які витратили 2-3 години на перетин лінії зіткнення була на КПВВ «Гнутає», яке є найменш завантаженим. Тривалість на КПВВ «Майорське» була відносно стабільною з незначним покращенням у грудні, коли потік людей через КПВВ став менш інтенсивним (Графік 27).

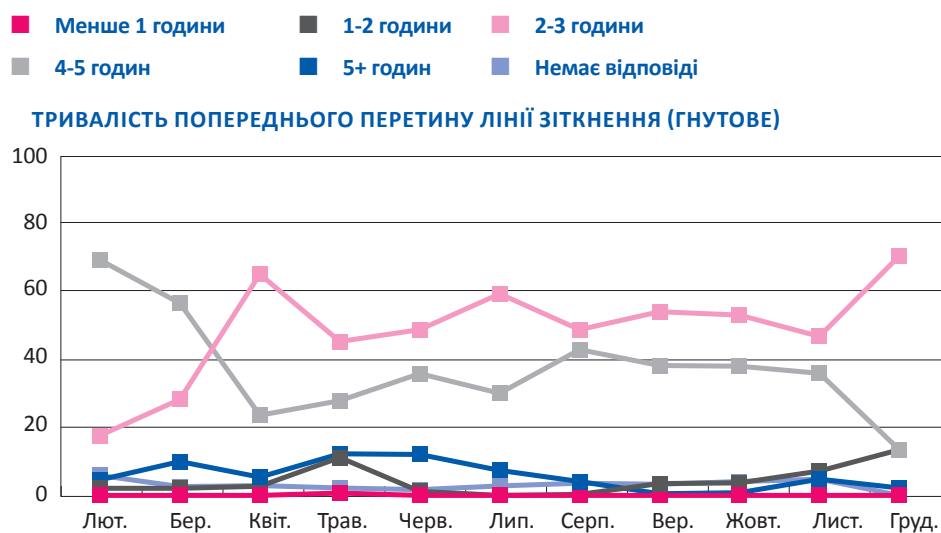
Протягом останніх місяців 2018 року частка респондентів, які стверджували що перетин лінії зіткнення тривав 4-5 годин, була найбільшою на КПВВ «Мар'їнка» та «Новотроїцьке». Втім, абсолютна більшість респондентів на цих КПВВ також стверджувала, що витратила більше часу на проходження блокпостів на НКУУТ. Відповідно до інформації, отриманої під час моніторингових візитів, очікування на блокпостах НКУУТ тривало 2-5 годин через тривалість процедур контролю на НКУУТ.

Серед всіх п'яти КПВВ найвища середня частка осіб, які витратили понад 5 годин на перетин лінії зіткнення, спостерігалася на КПВВ «Станиця Луганська». Втім, найвища кількість таких респондентів була у червні, коли не лише потік через КПВВ постійно зростав через масове призупинення виплат та літній період відпусток, а й на самому КПВВ вкрай не вистачало як технічного обладнання, так і людського ресурсу аби забезпечити достатню пропускну спроможність. У вересні, з початком реконструкції, ситуація змінилася на краще. Попри це, «Станиця Луганська» залишилася єдиним КПВВ, де більшість респондентів (76% в середньому) стверджували, що витратили понад годину на проходження блокпостів КУУТ. За інформацією, отриманою під час моніторингових візитів, процедура контролю в Луганській області є більш ретельною на КУУТ.

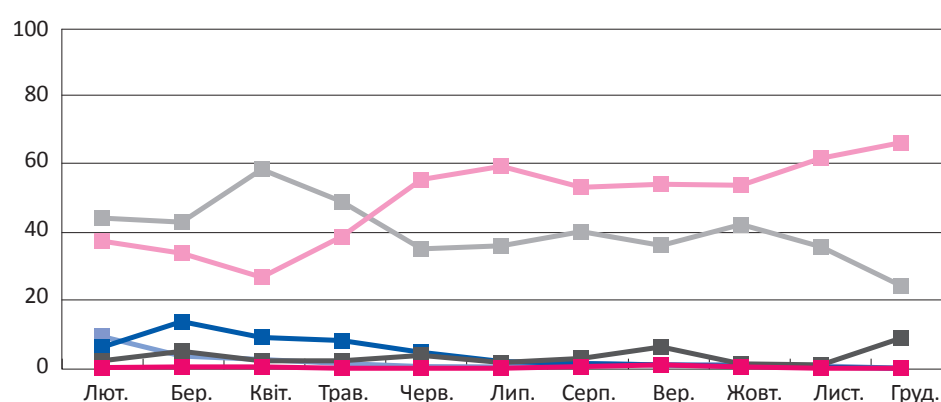
■ ГРАФІК 18
ТРИВАЛІСТЬ ПОПЕРЕДЬОГО ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ
(В СЕРЕДНЬОМУ ПО КПВВ)

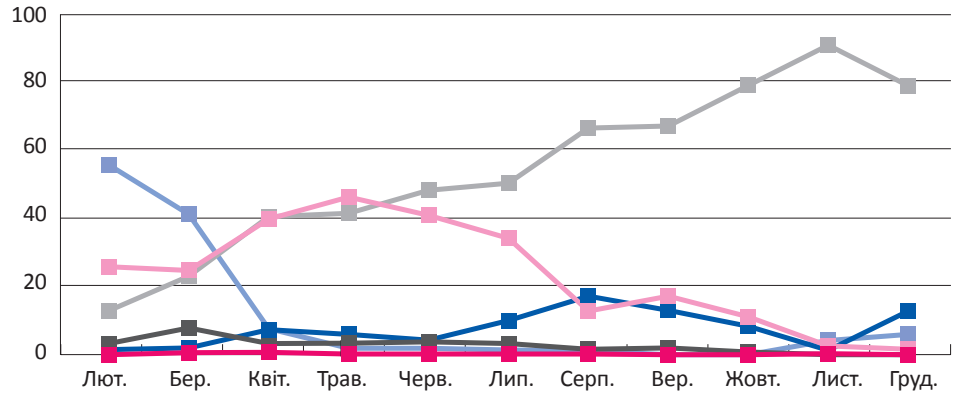
■ ГРАФІК 19
ТРИВАЛІСТЬ ПОПЕРЕДЬОГО ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ

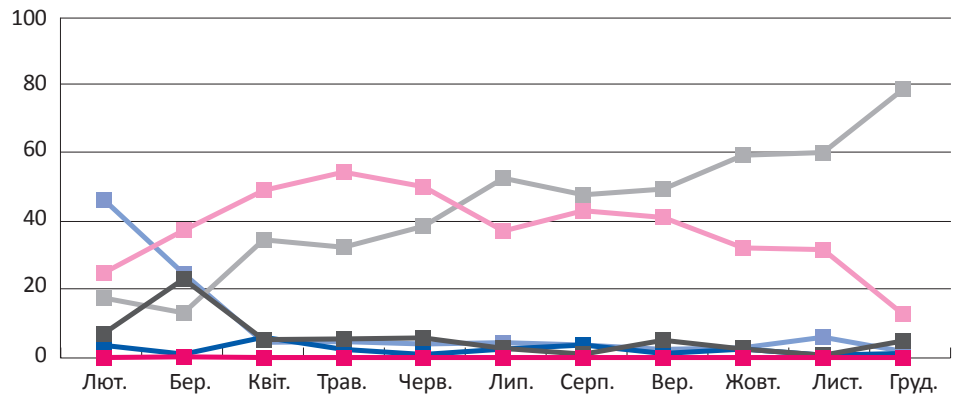
ТРИВАЛІСТЬ ПОПЕРЕДЬОГО ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ (МАЙОРСЬКЕ)

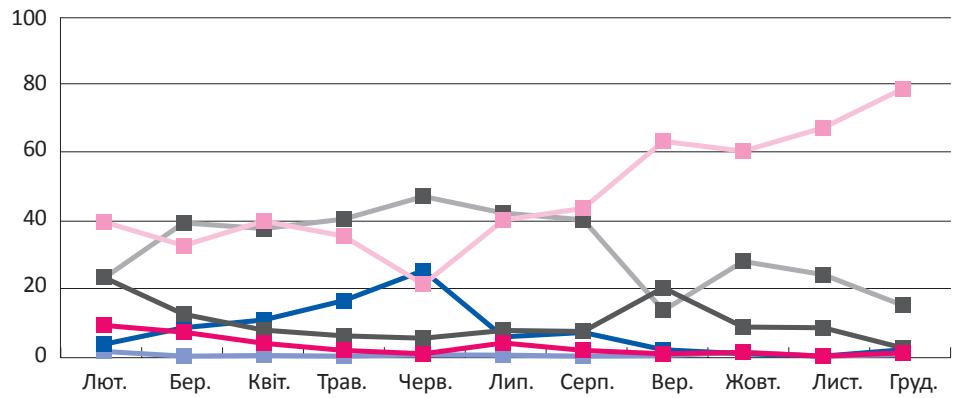
ТРИВАЛІСТЬ ПОПЕРЕДНЬОГО ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ (МАР'ІНКА)

ТРИВАЛІСТЬ ПОПЕРЕДНЬОГО ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ (НОВОТРОЇЦЬКЕ)

ТРИВАЛІСТЬ ПОПЕРЕДНЬОГО ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ (СТАНІЦЯ ЛУГАНСЬКА)

■ ГРАФІК 20
ТРИВАЛІСТЬ ОЧІКУВАННЯ З РІЗНИХ БОКІВ КПВВ

Гнучове

Майорське

Мар'їнка

Новотроїцьке

Станиця Луганська

- Довше на КПВВ НКУУТ
- Довше на КПВВ КУУТ
- Приблизно однаково
- Не відповіли

КПВВ «Гнучове»

4 ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ

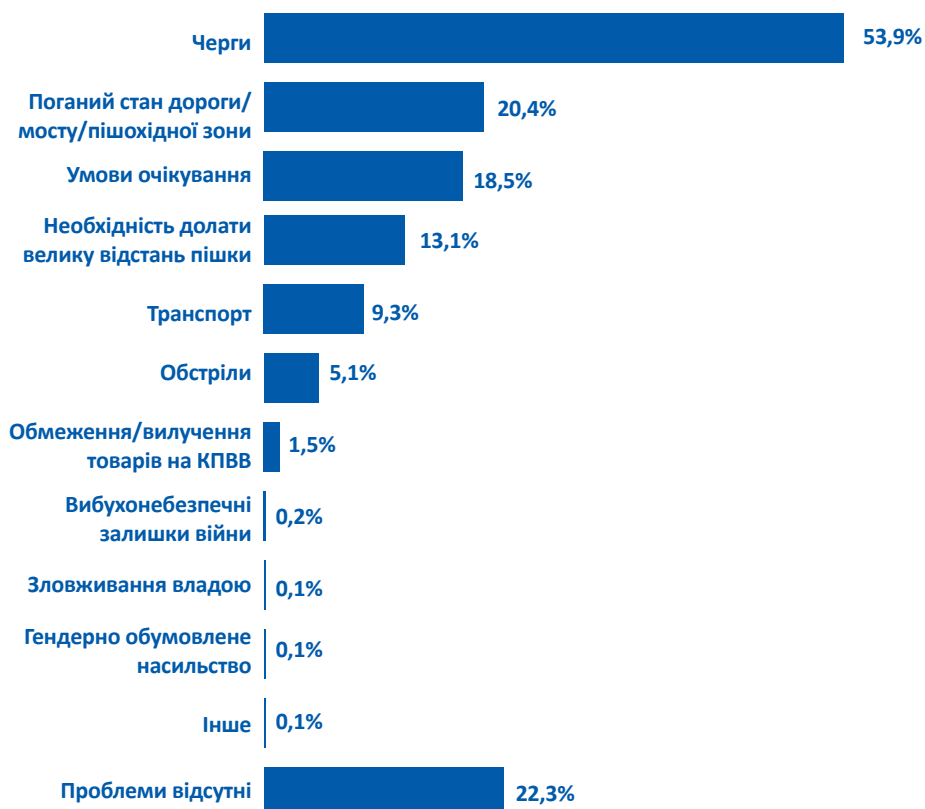
«Добре побудували, надійно. Одразу видно, що війна не скоро закінчиться», – жінка, 60 років, щодо реконструкції на КПВВ «Мар'їнка».

Тривале очікування в чергах залишається основним чинником занепокоєння на всіх КПВВ. Попри те, що реконструкція кардинально покращила ситуацію на блокпостах КУУТ, великі черги все ще виникають через інтенсивний потік людей, перебої з електропостачанням тощо. До того ж, монітори повідомляли про численні скарги щодо умисних затримок на блокпостах НКУУТ.

Ситуація є особливо складною на КПВВ «Станиця Луганська». Єдина дорога через лінію зіткнення в Луганській області лежить через міст, що був сильно пошкоджений внаслідок обстрілів. Через це рух транспорту через цей КПВВ є неможливим, а пройти пішки відстань між блокпостами КУУТ та НКУУТ можна щонайменше за годину. Це спричиняє велику кількість скарг щодо поганого стану мосту та необхідності долати велику відстань пішки.

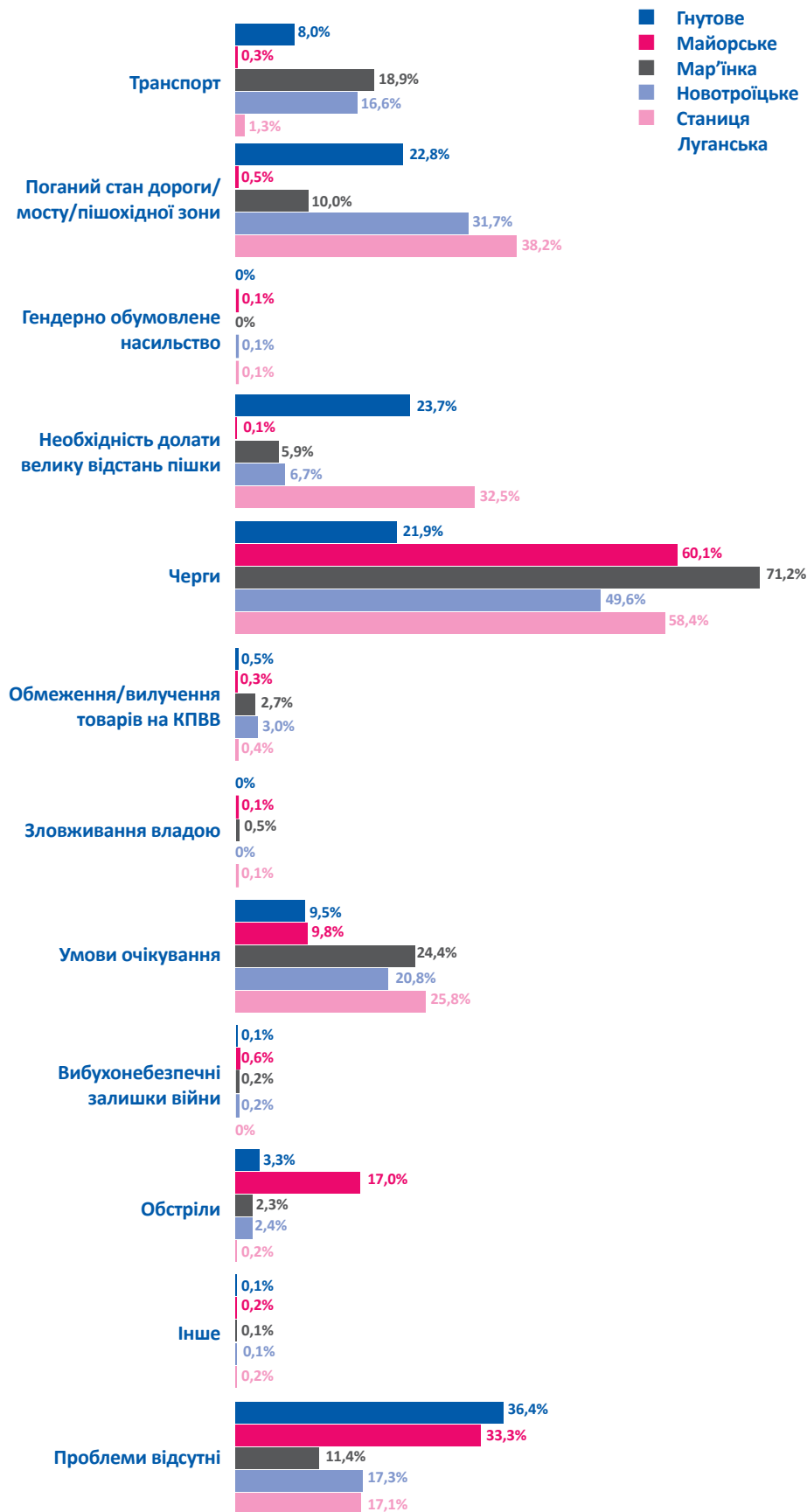
Стан дороги та пішохідної зони також був незадовільним протягом холодного сезону через сніг, бруд, ковзке дорожнє покриття та недостатній догляд за КПВВ.

■ ГРАФІК 21
ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ

Попри регулярні повідомлення про випадки обстрілів поблизу КПВВ, рівень занепокоєння щодо них був відносно низьким на всіх КПВВ, крім КПВВ «Майорське». Монітори БФ «Право на захист» зазначили, що за цей час люди настільки звикли до обстрілів, що майже не реагують на такі випадки. Варто зазначити, що різниці у чинниках занепокоєння серед респондентів жіночої та чоловічої статі не спостерігалось.

■ ГРАФІК 22
ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ (ПО КПВВ)⁷

⁷ Респонденти могли зазначити декілька чинників занепокоєності.

Респонденти могли вказати декілька чинників занепокоєності. Респонденти старшого віку обирали більше чинників, ніж молодші. Загалом, респонденти старшого віку були більш занепокоєні щодо кожної проблеми на КПВВ, окрім конфіскації та обмежень провезення товарів, про що респонденти у віці 18-34 років повідомляли дещо частіше.

■ **ГРАФІК 23**
ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ (ЗА ВІКОМ)⁸

КПВВ «Майорське»

⁸ Респонденти могли вказати декілька чинників занепокоєності.

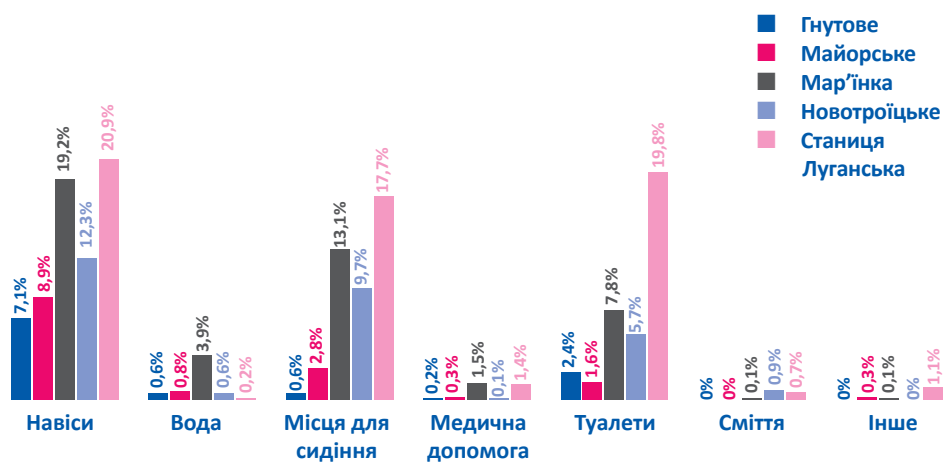
«Ну зробіть хоть щось, аби люди не втрачали свідомість. Тут нема чим дихати», – численні звернення від людей різної статі та віку. Літо, КПВВ «Станиця Луганська».

Умови очікування непокоїли 18.5% від усіх респондентів. Рівень занепокоєння щодо цього питання був доволі динамічним та залежав від сезонних змін, реконструкції тощо.

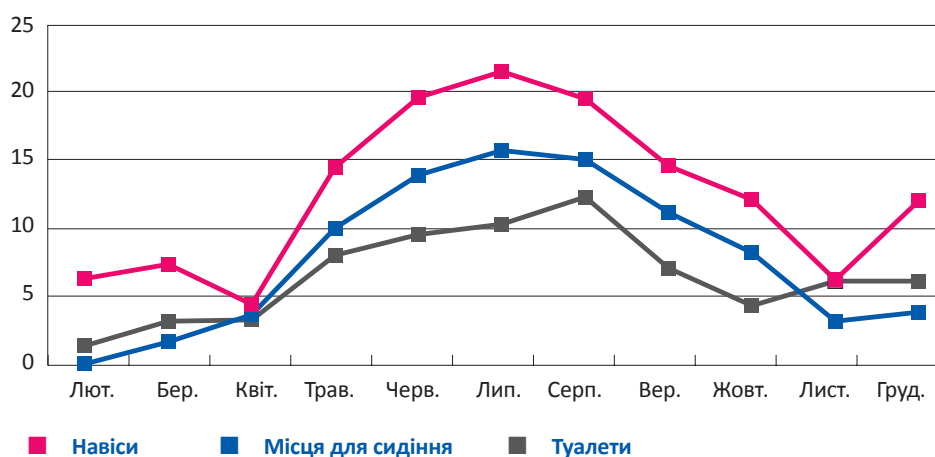
Найнижчою кількістю респондентів, які не мали причин непокоїтися, була на КПВВ «Станиця Луганська». Попри суттєві покращення в результаті реконструкції, деякі недоліки все ще спричиняли появу скарг. Наприклад, нові туалети, які встановили під час реконструкції, були все ще закриті станом на кінець грудня.

Серед скарг щодо умов очікування, респонденти найчастіше вказували недостатню кількість або поганий стан навісів на всіх КПВВ, особливо протягом літніх та зимових місяців. Найбільш гострою проблема була влітку на КПВВ «Станиця Луганська» та «Мар'їнка», проте у вересні (через реконструкцію та більш помірну погоду) ситуація змінилася на краще. В грудні багато респондентів на КПВВ «Майорське» скаржилися на умови очікування, оскільки всі навіси та місця для сидіння були демонтовані під час реконструкції. Попри те, що проблема є тимчасовою, години очікування в чергах у зимові місяці просто неба несуть небезпеку для життя та здоров'я.

ГРАФІК 24
ПРОБЛЕМИ З УМОВАМИ ОЧІКУВАННЯ

ГРАФІК 25
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ З УМОВАМИ ОЧІКУВАННЯ
(% ВІД УСІХ РЕСПОНДЕНТІВ У КОЖНОМУ МІСЯЦІ)

5 НЕМОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕТИНУ

«Кожна історія людської долі унікальна по-своєму, але мені найбільш близькі ті, що зачіпають родинні зв'язки. Тому мене дуже вразила історія жінки з Києва. Її 80-річна бабуся проживала в Макіївці. За той час, що вони не бачилися, жінка стала мамою, тож бабуся – прабабусею. Дитина була ще занадто мала, коли онуці повідомили, що бабуся занедужала, стан її важкий, ймовірно, вона знаходиться при смерті. Жінка вирішила не гаяти часу та їхати, щоби попрощатися із дорогою людиною. Новонароджену двомісячну дитину вона взяла із собою, аби старенька встигла побачити немовля.

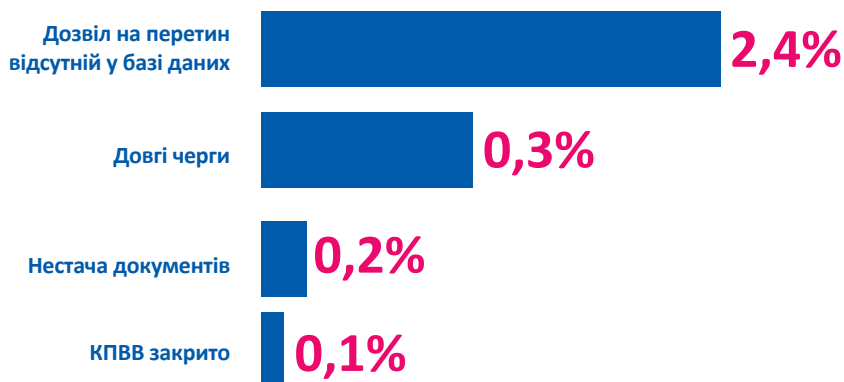
Молода мати швидко дізналася про деталі процедури отримання електронної перепустки, збрала всі необхідні документи та вирушила у подорож. Вона дісталася КПВВ «Новотроїцьке», там і виникли проблеми. Дозвіл на перетин не був знайдений у базі. Документи збирала та оформлювала дуже швидко, тому, ймовірно, дані все ще оброблялися системою.

Основна складність полягала в тому, що на КПВВ «Новотроїцьке» була відсутня координаційна група, без якої неможливо розв'язати це питання. Ситуація була не проста, часу обмаль, на руках немовля. Я просто не міг залишитися осторонь. Разом із водієм, який зазвичай відвозить моніторів до місця їхньої роботи, ми відвезли молоду матір із немовлям на КПВВ «Мар'їнка», де працювала координаційна група. Пояснили ситуацію, що склалася. Завдяки їхньому розумінню та зусиллям вдалося впевнитися в наявності всіх необхідних документів і розв'язати проблему. Жінка змогла перетнути лінію без довгих очікувань, та, сподіваюсь, встигла попрощатися з улюбленою бабусяю».

3% від усіх респондентів (736 опитані особи) пригадали випадки, коли вони не змогли перетнути лінію зіткнення через КПВВ протягом 6 місяців, що передували даті проведення опитування. Відсутність дозволу на перетин була найбільш поширеною причиною таких випадків. Навіть попри те, що частка таких респондентів не є великою, такі випадки можуть сильно уразити на осіб у тяжкому матеріальному становищі.

Відсутність представників Координаційної Групи⁹ на КПВВ «Гнучове», «Новотроїцьке» та «Станиця Луганська» унеможливує отримання дозволу безпосередньо на КПВВ. Працівники Державної прикордонної служби України можуть допомогти в отриманні дозволу за прискореною процедурою в екстрених випадках, але в решті випадків людям доводиться їхати до Координаційних Центрів на КУУТ.

■ **ГРАФІК 26**
ПРИЧИНИ НЕМОЖЛИВОСТІ ПЕРЕТИНУ

⁹ Підрозділ Національної поліції України, створений для видачі дозволів та перевірки осіб та транспортних засобів, які перетинають лінію зіткнення.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ

На додачу до опитування, монітори БФ «Право на захист» здійснювали моніторинг шляхом спостереження за ситуацією на всіх п'яти КПВВ. Інформація нижче описує ситуацію станом на кінець грудня.

Монітори на всіх КПВВ підкреслили брак вказівних знаків. Через це багато людей почуваються розгубленими та дезорієнтованими, прибуваючи на КПВВ.

Однією з негативних особливостей КПВВ є відсутність обладнаних

автобусних станцій: місця, де можна побачити розклад та очікувати на автобус, відсутні на всіх КПВВ окрім КПВВ «Станиця Луганська». До того ж, на КПВВ «Мар'їнка», «Новотроїцьке» та «Гнутове» різні автобуси зупиняються в різних місцях, що спричиняє додаткові труднощі та непорозуміння.

Попри тимчасові незручності, очікується покращення стану всіх КПВВ в рамках реконструкції. Також важливо врахувати недоліки, які вже

виявлені на КПВВ «Мар'їнка» аби запобігти від повторення їх на інших КПВВ (деталі нижче).

Представники Державної фіскальної служби (ДФС) підкреслили проблеми, пов'язані з Наказом МТОТ №39, який визначає перелік товарів, дозволених до переміщення через лінію зіткнення. Його рекомендується замінити на перелік заборонених товарів для спрощення процедури перевірки.

■ ГНУТОВЕ

«Гнутове» залишається найменш навантаженим серед п'яти КПВВ. Така відмінність пов'язана з його розташуванням та поганим станом дороги на ділянці НКУУТ. Втім, цей напрям є зручним для тих, хто подорожує між Донецьким та Маріупольським районами. Загалом,

ситуація на КПВВ «Гнутове» позитивно відрізняється від інших КПВВ. Додаткові покращення очікуються внаслідок реконструкції, що триває з 5 листопада.

Одним із найбільших недоліків на КПВВ «Гнутове» був поганий стан туалетів. Станом на кінець грудня вони все ще

критично потребували дезинфекції через недостатнє обслуговування.

Під час моніторингу представники БФ «Право на захист» відзначили доброзичливе ставлення працівників КПВВ до цивільних осіб.

	Кількість	Стан	Розташування
Навіси від сонця/дощу	☹️	😊	☹️
Місця для сидіння	☹️	😊	☹️
Ліжка/постільна білизна (в палатках ДСНС)	😊	😊	😊
Інформаційні стенди	😊	😊	😊
Питна вода	😊	😊	☹️
Технічна вода	😊	😊	😊
Сміттєві баки	☹️	☹️	☹️
Туалети	😊	☹️	😊
Вказівні знаки	☹️	☹️	☹️

😊 – достатня кількість/задовільний стан/зручне розташування

☹️ – недостатня кількість/незадовільний стан або недостатнє обслуговування/незручне розташування

☹️ – відсутність цих об'єктів

■ МАЙОРСЬКЕ

Реконструкція КПВВ «Майорське» почалася 15 листопада. Всі навіси та місця для сидіння були тимчасово демонтовані через роботи, що проводяться на КПВВ. Станом на кінець грудня, нові навіси ще не були встановлені, тож люди були змушені проводити довгі години в чергах у складних погодних умовах.

За спостереженнями моніторів, багато людей почуваються розгубленими, коли прибувають на КПВВ. Їм бракує інформації про доступні послуги (наприклад, роботу мобільного відділення «Ощадбанка» або розклад автобусів).

	Кількість	Стан	Розташування
Навіси від сонця/дощу	☹️	☹️	☹️
Місця для сидіння	☹️	☹️	☹️
Ліжка/постільна білизна (в палатках ДСНС)	😊	😊	😊
Інформаційні стенди	😐	😐	😊
Питна вода	😊	😊	😊
Технічна вода	☹️	☹️	☹️
Сміттєві баки	😊	😊	😊
Туалети	😊	😊	😊
Вказівні знаки	☹️	☹️	☹️

😊 – достатня кількість/задовільний стан/зручне розташування

😐 – недостатня кількість/незадовільний стан або недостатнє обслуговування/незручне розташування

☹️ – відсутність цих об'єктів

КПВВ «Майорське»

■ МАР'ІНКА

КПВВ «Мар'інка» був першим, де завершилася реконструкція (17 вересня). Умови на КПВВ були суттєво покращені. Втім, певні недоліки були помічені в останні місяці 2018 року. Так, розташування стійки ДФС на виході з терміналу є незручним: після проходження перевірки особистих речей, цивільні особи вже не можуть залишатися в терміналі та мусять очікувати на вулиці. Монітори підкреслили, що встановлення помітного стенду з розкладом

автобусів всередині терміналів може вирішити проблему, оскільки люди зможуть залишатися в терміналі, знаючи коли приїде наступний автобус.

Конструкція терміналів також має недоліки. Коли сніг почав танути, дах терміналу почав протікати, а груди снігу – падати з навесів на автомобілі, спричиняючи суттєві пошкодження.

Враховуючи надзвичайно інтенсивний потік людей через КПВВ «Мар'інка», існує велика потреба в облаштуванні

автобусної станції поза територією КПВВ. Наразі люди, які очікують на автобуси, не мають доступу до терміналів.

Працівники КПВВ скаржилися на неприйнятні умови роботи через відсутність обігрівачів у модулях ДПСУ. Загалом, інтенсивне навантаження на КПВВ «Мар'інка» є тяжким як для цивільних осіб, так і для працівників КПВВ, що часто призводить до виникнення конфліктних ситуацій.

	Кількість	Стан	Розташування
Навіси від сонця/дощу	☺	☺	☺
Місця для сидіння	☹	☹	☹
Ліжка/постільна білизна (в палатках ДСНС)	☹	☹	☺
Інформаційні стенди	☹	☹	☹
Питна вода	☺	☺	☺
Технічна вода	☺	☺	☺
Сміттєві баки	☺	☺	☺
Туалети	☺	☹	☹
Вказівні знаки	☹	☹	☹

☺ – достатня кількість/задовільний стан/зручне розташування

☹ – недостатня кількість/незадовільний стан або недостатнє обслуговування/незручне розташування

☹ – відсутність цих об'єктів

КПВВ «Мар'інка»

■ НОВОТРОЇЦЬКЕ

За словами моніторів, ситуація на КПВВ «Новотроїцьке» суттєво покращилася з початку реконструкції. Були встановлені нові термінали, навіси, туалети. Основні роботи з реконструкції були вже завершені станом на кінець грудні. Втім, деякі роботи планується завершити у 2019 році через бюрократичні процедури.

Так само, як і «Гнутове», «Мар'їнка» та «Майорське», КПВВ «Новотроїцьке» не має обладнаних автобусних станцій. Люди, що очікують на автобус, не мають доступу до терміналів очікування чи туалетів. Також відсутній розклад руху автобусів.

	Кількість	Стан	Розташування
Навіси від сонця/дощу	☺	☺	☺
Місця для сидіння	☺	☺	☺
Ліжка/постільна білизна (в палатках ДСНС)	☺	☺	☺
Інформаційні стенди	☹	☹	☹
Питна вода	☹	☺	☹
Технічна вода	☹	☹	☹
Сміттєві баки	☹	☹	☹
Туалети	☹	☹	☺
Вказівні знаки	☹	☹	☹

☺ – достатня кількість/задовільний стан/зручне розташування

☹ – недостатня кількість/незадовільний стан або недостатнє обслуговування/незручне розташування

☹ – відсутність цих об'єктів

КПВВ «Новотроїцьке»

■ СТАНИЦЯ ЛУГАНСЬКА

Реконструкція КПВВ «Станиця Луганська» була завершена в грудні. Згідно з інформацією, отриманою під час моніторингових візитів, умови на КПВВ були суттєво покращені. Найважливішою зміною було збільшення пропускної спроможності

(шляхом збільшення кількості стійок та працівників КПВВ).

Втім, нові туалети, що були встановлені на блокпості КУУТ досі зачинені. В той же час туалети на «нульовому» блокпості вкрай потребують чистки.

	Кількість	Стан	Розташування
Навіси від сонця/дощу	☹️	😊	😊
Місця для сидіння	☹️	😊	☹️
Ліжка/постільна білизна (в палатках ДСНС)	☹️	😊	☹️
Інформаційні стенди	☹️	☹️	☹️
Питна вода	☹️	☹️	😊
Технічна вода	☹️	☹️	☹️
Сміттєві баки	☹️	☹️	☹️
Туалети	☹️	☹️	☹️
Вказівні знаки	☹️	☹️	☹️

😊 – достатня кількість/задовільний стан/зручне розташування

☹️ – недостатня кількість/незадовільний стан або недостатнє обслуговування/незручне розташування

☹️ – відсутність цих об'єктів

КПВВ «Станиця Луганська»

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Враховуючи результати опитування та спостереження моніторів, БФ «Право на захист» вважає необхідними наступні дії:

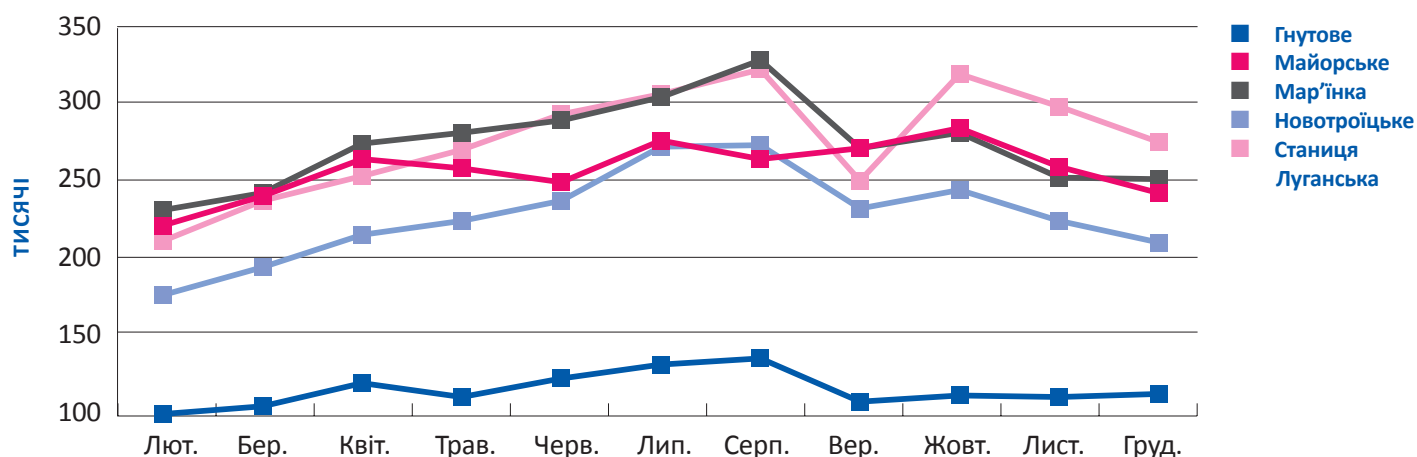
- Замінити Наказ МТОТ №39, який визначає перелік товарів, дозволених до переміщення через лінію зіткнення, на перелік заборонених товарів для спрощення процедури перевірки.
- Забезпечити присутність представників Координаційної Групи на кожному КПВВ.
- Відкрити інший КПВВ у Луганській області для зниження потоку людей через КПВВ «Станиця Луганська» та уможливлення руху автомобілів.
- Узгодити реконструкцію моста на КПВВ «Станиця Луганська».
- Встановити автобусні станції, обладнані для очікування, поблизу КПВВ «Гнутове», «Новотроїцьке», «Мар'їнка» та «Майорське».
- Встановити вказівні знаки (напряму руху, фіскальний контроль, паспортний контроль, пункти надання медичної допомоги, навіси ДСНС тощо) на всіх КПВВ аби полегшити процес перетину лінії зіткнення.
- Встановити та регулярно оновлювати розклад автобусів у терміналах та автобусних станціях.

Для забезпечення достатнього догляду за інфраструктурою на всіх КПВВ, рекомендовано:

- Регулярно очищувати пішохідні зони задля уникнення калюж та криги.
- Встановити навіси для аби уникнути падіння груд снігу з дахів.
- Збільшити штат працівників КПВВ для забезпечення достатнього догляду за туалетами.

ДОДАТОК. ПЕРЕТИН ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ В ПЕРІОД З ЛЮТОГО ПО ГРУДЕНЬ 2018

■ ГРАФІК 27
КІЛЬКІСТЬ ПЕРЕТИНІВ (ПО МІСЯЦЯХ)

За додатковою інформацією, будь ласка, звертайтеся:
pr@r2p.org.ua